

شناسایی و طبقه‌بندی مشکلات و آسیب‌های زندگی دانشجویان دختر غیر بومی: (مطالعه کیفی)

تاریخ دریافت مقاله: ۹۲/۳/۱۹

فروغ الصباح شجاع نوری*

تاریخ تأیید مقاله: ۹۲/۷/۲۳

فرزانه شکری**

چکیده:

هر ساله تعداد زیادی از جوانان، برای تحصیل در مراکز آموزش عالی به شهرهای دیگر می‌روند. این افراد که به تنهایی و بدون خانواده در شهرهای دور از محل زندگی به سر می‌برند، معمولاً با مشکلاتی روبه‌رو هستند. شناخت مشکلات و آسیب‌های زندگی دانشجویی از جنبه‌های علمی، فرهنگی و... لازم و ضروری است. پژوهش حاضر، با هدف شناسایی و طبقه‌بندی مشکلات و آسیب‌های زندگی دانشجویان دختر غیر بومی از دیدگاه آنها انجام شد. این مطالعه کیفی زمینه‌ای، با استفاده از ابزار مصاحبه به صورت توصیفی - تحلیلی است. تعداد ۲۵ دانشجو، بین ۱۹-۳۰ ساله، از سه دانشگاه با روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب و مورد مصاحبه قرار گرفتند. بر اساس یافته‌های به دست آمده، مشکلات دانشجویان دختر غیر بومی در سه طبقه فردی، امکانات خوابگاه و مدیریتی، شناسایی و آسیب‌هایی زندگی دانشجویی برای برخی دانشجویان غیر بومی در چهار طبقه جسمانی، روانی، تحصیلی و ناهنجارهای اخلاقی - رفتاری شناسایی شدند. در پایان مقاله، پیشنهادهایی به مسئولان و تصمیم‌گیرنده‌های دانشگاهی ارائه شده است.

واژگان کلیدی: دانشجوی غیر بومی، مشکلات دانشجویان دختر، آسیب‌های زندگی خوابگاهی.

* استادیار و عضو هیئت علمی دانشگاه الزهراء(ع).

** کارشناس ارشد تحقیقات آموزش و کارشناس نشریه مطالعات زن و خانواده دانشگاه الزهراء(ع). Email: Farzanehf313@gmail.com

مقدمه

یکی از مقاطع مهم تحصیلی، ورود به مراکز آموزش عالی است. با توجه به اینکه بیشتر دانشگاه‌های معتبر کشورمان در شهرهای بزرگ یا متوسط قرار دارند، جوانان اغلب برای رفتن به این دانشگاه‌ها بر اساس رتبه‌ای که در آزمون سراسری (کنکور) به دست آورده‌اند، شهر و خانه خود را ترک کرده، به شهر یا استان دیگری می‌روند. اکثر دانشجویان غیر بومی^۱ در شهر محل تحصیل خود در خوابگاه‌های دانشجویی^۲ اقامت دارند (علی‌آبادی و همکاران، ۱۳۸۹: ۴). خوابگاه دانشجویی، محصول قرن بیستم نیست، بلکه شروع آن به قرن ۱۳ میلادی از دانشگاه‌های بولوگنا، آکسفورد و پاریس برمی‌گردد. (روسِل و الوین^۳، ۲۰۰۹: ۳۹۴)

خوابگاه دانشجویی به عنوان یک قرارگاه فیزیکی در کشورهای گوناگون؛ ساختمان‌های مسکونی و محدوده‌ای از فضای دانشگاه محسوب می‌شود که برای سکونت، آرامش و تأمین بهداشت روانی دانشجویان به همراه بهره‌مندی از سایر امکانات فرهنگی، رفاهی، فوق برنامه، تربیت بدنی، مشاوره و راهنمایی، کتابخانه، تغذیه و بهداشت و درمان در حد مقدرات در نظر گرفته شده است و کلیه مقررات انضباطی و اداری دانشگاه در آن حاکم است. همچنین با در نظر گرفتن این حقیقت که اهمیت خوابگاه در محدوده وظایف اجتماعی تعلیم و تربیت است، خوابگاه‌های دانشجویی باید شرایط و خصوصیات را در دانشجو به وجود آورند تا از عهده ایفای نقش خود در اجتماع به خوبی برآید. (کریم‌پور فرد، ۱۳۸۶: ۲)

با در نظر گرفتن اینکه دانشجویان زمان محدودی از وقت خود را در هر هفته در کلاس‌های درس صرف می‌کنند و بسیاری از وقت خود را خارج از کلاس درس و در محل اقامت خود؛ یعنی خوابگاه‌های دانشجویی می‌گذرانند، ضروری است که مسئولان خوابگاه‌ها برای آنها برنامه‌های مناسبی طراحی کنند تا زمینه رشد شخصی آنان فراهم شود (لووری^۴، ۲۰۰۰: ۲۸۸)؛ چرا که زندگی گروهی و جمعی، به خصوص در خوابگاه‌های دانشجویی، محیطی است که دانشجو با ورود به فضای فراخانوادگی و آماده

۱. دانشجوی غیربومی کسی است که از منطقه‌ای به منطقه دیگر برای تحصیل عزیمت می‌کند.

2. Student Dormitory.
3. Rousel & Elleven.
4. Lowery.

شدن برای تشکیل زندگی مستقل و سازندگی جامعه آینده با مسائلی روبه‌رو می‌شود (مثنوی و همکاران، ۱۳۸۴: ۲۱). در این میان، مشکلات متعدد آموزشی، فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و فردی از قبیل اسکان در شهری غریب، زندگی در اتاقهایی با مساحت کم و تعداد افراد زیاد با جمعیت ۷-۸ نفره برای دانشجویان مقطع کارشناسی، ملزم بودن همه دانشجویان به استفاده مشترک از سرویسها، آشپزخانه‌ها و سازگاری با افرادی از فرهنگها، طرز فکرها، نگرشها، قومیتها، زبان، شخصیت و رشته‌های تحصیلی گوناگون که هر کدام ایدئولوژی‌ها و علایق متناسب با خود را می‌طلبند، کمبود امکانات فرهنگی در خوابگاه، کمبود سالنهای مناسب برای مطالعه دانشجویان، شیوه تغذیه دانشجویان، هزینه‌های تحصیل، تفاوت فرهنگ رعایت بهداشت و نظافت خوابگاه، اختلاف در ساعت فعالیت و استراحت در بین دانشجویان، اختلافات فرهنگ خانوادگی دانشجویان، تفاوت در آداب و رسوم قومی و منطقه‌ای، اختلاف در اخلاقیات و اعتقادات، اعتماد به انواع مواد مخدر و سیگار و ... می‌تواند برای دانشجویان غیر بومی مطرح باشد (افشانی و همکاران، ۱۳۹۱: جعفرپور کامی، ۱۳۸۶: ۱۹). بخشی از دانشجویان با درک کامل از شرایط جدید، سعی بر آن دارند که خود را با آن منطبق کرده، از زندگی جدید به عنوان یک فرصت استفاده کنند؛ اما برخی دیگر از آنان ممکن است دچار مشکلات و آسیبهای زندگی دانشجویی شوند. با توجه به حساسیت دختران در مقایسه با پسران، وجود این مشکلات به مراتب برای آنان سخت‌تر خواهد بود. همچنین دختران در فرهنگ ایرانی با محدودیتهای بیشتری در جامعه نسبت به پسران روبه‌رو هستند و در نتیجه ممکن است زمان بیشتری را در محیط خوابگاه بگذرانند، کمتر به فعالیتهای جانبی سرگرم‌کننده به جز مطالعه مطالب درسی پردازند و به علت صرف زمان بیشتر در محیط خوابگاه، بروز مشکلات بیشتری را تجربه کنند. در واقع، تسهیلات و فضاهای فراغتی موجود در اغلب خوابگاهها برای دختران بسیار محدود است. به نظر می‌رسد دختران جوان به علت انتظارات اجتماعی، نیازمند برنامه‌های فراغتی بیشتری نسبت به پسران هستند که در صورت عدم وجود چنین برنامه‌هایی، با مشکلات و آسیبهای زندگی خوابگاهی بیشتری روبه‌رو خواهند شد. بنابر این، سؤالی که مطرح می‌شود این است که مهم‌ترین مشکلات و آسیبهای دانشجویان دختر خوابگاهی کدامها هستند؟ و چه پیشنهادهایی برای کاهش مشکلات و آسیبهای زندگی خوابگاهی می‌توان یافت؟ از این رو، این پژوهش به شناسایی مشکلات

و آسیب‌های زندگی دانشجویان دختر دانشگاه الزهراء، علامه طباطبایی و شهید چمران اهواز پرداخته است.

پیشینه تحقیق

مشکلات و مسائل دانشجویان خوابگاهی، مورد توجه محققان در رشته‌های مختلف بوده است که در ادامه به بخشی از تحقیقات صورت گرفته به طور مختصر اشاره می‌شود. اوپریت و لوفتوس^۱ (۲۰۱۱) مطالعه‌ای با عنوان «مسئولان خوابگاه به عنوان مجریان قانون: تعارض نقش» انجام دادند. این مطالعه به روش ترکیبی کمی و کیفی انجام شده که در بخش کمی از طریق پرسشنامه، ۳۲ مسئول خوابگاه انتخاب و مورد پرسش قرار گرفتند. نتایج تحقیق آنها نشان داد مسئولان مقطع کارشناسی با دانشجویان ارتباط دوستانه داشتند اما گه‌گاه زمانی که قوانین خوابگاه توسط ساکنان خوابگاه نقض شده، تخلفاتی اتفاق می‌افتد، بین مسئولان و دانشجویان ساکن خوابگاه تعارض روی می‌دهد. هاشمی محمدآباد، زاده باقری و غفاریان شیرازی (۱۹:۱۳۸۲) با بررسی عوامل مرتبط با افسردگی در دانشجویان دانشگاه‌های یاسوج در سال ۱۳۸۰ دریافتند دانشجویان غیر بومی از میزان شدت افسردگی بیشتری در رنج بودند.

رضایی آدریانی و همکاران (۳۱:۱۳۸۶) در مقاله «مقایسه میزان افسردگی، اضطراب، استرس و کیفیت زندگی دانشجویان پسر و دختر مقیم خوابگاه‌های دانشجویی» نشان دادند ۵۱/۶ درصد از دانشجویان مورد بررسی از افسردگی، ۳۹/۵ درصد از اضطراب و ۷۱/۷ درصد از استرس رنج می‌برند. همچنین یافته‌های آنها نشان داد میزان افسردگی، اضطراب و استرس در بین دانشجویان پسر بیش از دانشجویان دختر است. ۳۳/۲ درصد از دانشجویان دارای کیفیت زندگی متوسط و ۴/۹ درصد دارای کیفیت زندگی پایین بودند. هم‌راستا با این تحقیق، مصباح و عابدیان (۱:۱۳۸۸) طی تحقیقی با عنوان «رابطه میزان استرس با ناامیدی در دانشجویان ساکن خوابگاه» دریافتند میزان استرس در ارتباط مستقیم با میزان ناامیدی دانشجویان خوابگاهی است.

صاحب‌الزمانی و همکاران (۱۷۶:۱۳۸۹) بیان داشتند مطالعات مختلف، شیوع اختلالات روانی در بین دانشجویان ایران را ۱۲/۷۵ تا ۳۰/۴ درصد گزارش کرده‌اند.

1. Everett & Loftus.

پورقانع و همکاران (۱۳۸۹: ۱۰) نشان دادند بین اعتقادات مذهبی و سطح استرس دانشجویان خوابگاهی ارتباط معناداری وجود دارد. همچنین، صالحی و دهقان نیری (۱۳۹۰: ۱۷۶) طی مقاله «اضطراب و کیفیت زندگی در دانشجویان مقیم خوابگاه‌های دانشگاه علوم پزشکی تهران» بیان داشتند ارتباط به نسبت قوی و منفی‌ای بین سطح اضطراب و کیفیت زندگی وجود دارد؛ یعنی اضطراب با کیفیت زندگی رابطه معکوس دارد.

پرتوی‌نژاد و همکاران (۱۳۹۰: ۴۹) در مقاله‌ای به مقایسه میزان افسردگی در دانشجویان دانشگاه‌های علوم پزشکی و طلاب حوزه علمیه شهر قم پرداختند. یافته‌های آنها نشان داد فراوانی افسردگی بین دو گروه دانشجویان پزشکی و طلاب، اختلاف معناداری نداشت. با این وجود، افراد نیازمند به مشاوره در مجردان، طیف سنی کمتر از ۲۵ سال و غیر بومی، بیشتر مشاهده شده بود.

هم‌راستا با این تحقیقات، رهنمای نمین (۱۳۹۰) طی پژوهشی با عنوان «مقایسه میزان افسردگی دانشجویان ساکن خوابگاه دانشگاه‌های آزاد اسلامی، تاکستان، ابهر و بوبین زهرا (۱۳۸۸)»، بیان داشت از میان ۴۰۷ دانشجوی مورد مطالعه، ۱۸/۲ درصد افسردگی شدید داشتند. این میزان در دانشگاه‌های آزاد تاکستان، ابهر و بوبین زهرا به ترتیب ۱۷/۵، ۱۴/۷ و ۲۱/۹ درصد بود که این اختلاف از نظر آماری معنادار نبود. بین وضعیت خوابگاه با درجه افسردگی دانشجویان رابطه معنادار وجود داشت.

جلیلیان و همکاران (۱۳۹۰: ۶۰) طی مطالعه‌ای دریافته‌اند بین محل سکونت دانشجویان و افسردگی، رابطه معنادار وجود دارد؛ به طوری که افسردگی در دانشجویان ساکن خوابگاه بیشتر بوده است.

پورشریفی و همکاران (۱۳۹۱: ۹۹) طی پژوهشی نشان دادند افسردگی بیشترین مقدار رابطه و قدرت پیش‌بینی‌کنندگی را در مورد افکار خودکشی دانشجویان خوابگاهی داشت. علی‌آبادی و همکاران (۱۳۸۹: ۱) با بررسی شاخصهای روان‌شناسی محیط در طراحی خوابگاه‌های دانشجویی، نشان دادند رابطه‌ای معنادار بین شاخصهای روان‌شناختی و جنسیت، مقطع تحصیلی و نوع خوابگاه محل سکونت دانشجویان، وجود دارد. در واقع؛ جنسیت و مقطع تحصیلی و نوع خوابگاه محل سکونت، از جمله عناصری‌اند که لزوماً باید در طراحی خوابگاهها در نظر گرفته شوند؛ چرا که این عناصر بر برخی از شاخصهای

روان‌شناختی دانشجویان، از جمله: احساس آرامش، احساس ازدحام، احساس بر خورداری از خلوت شخصی، احساس فرصت و قلمروپایی، حس حضور در خانه و غیره، تأثیرگذارند. مظاهری و همکاران (۱۳۸۹: ۲۲۶) به بررسی تأثیر رفتار ارتباطی و نظارتی والدین بر وضعیت تحصیلی-اجتماعی دانشجویان در دانشگاه‌های مختلف پرداختند تا موضوع نقش کمیت و کیفیت ارتباط و نظارت خانواده و پیامدهای آن در سازگاری تحصیلی و اجتماعی فرزندان آنها را با نگاهی مقایسه‌ای بین دانشجویان بومی و غیر بومی بررسی کنند. یافته‌ها نشان داد نسبت فراوانی مشاهده شده به فراوانی مورد انتظار تعلق به گروه کمیتۀ انضباطی در دانشجویان غیر بومی بیشتر از دانشجویان بومی است و والدین دانشجویان بومی و فرزندان جوان آنها در تعامل خود با یکدیگر، ارتباط و گرمی ارتباط بیشتری گزارش کرده‌اند. همچنین ارتباط و کنترل مطلوب‌تری را بین والدین و فرزندان دانشجویانی بومی در مقایسه با دانشجویان ساکن خوابگاه مشاهده کردند.

مثنوی و همکاران (۱۳۸۴: ۲۰) با بررسی نگرش دانشجویان خوابگاهی دانشگاه علوم پزشکی ایران در مورد رفتارهای انحرافی در خوابگاهها، نشان دادند عواملی از قبیل نحوه توزیع دانشجویان در اتاقها، کاهش شرم حضور ناشی از کمبود فضای تعویض لباس و وسوسه‌های جنسی، در رفتار انحرافی در خوابگاه مؤثر بوده است و عامل غیر مذهبی بودن و آشفتگی خانواده را زمینه‌ساز رفتار انحرافی در خوابگاه دانسته‌اند. همچنین از نظر جنسیت، دانشجویان پسر بیش از دانشجویان دختر، خود ارضایی و در مقابل، دختران بیش از پسران، نیازهای جنسی خود را سرکوب کرده‌اند.

امانی (۱۳۸۳: ۵۴) نشان داد تنها ۵ درصد از دانشجویان مورد بررسی، یک یا چند واحد لبنیات و حدود ۶ درصد از آنان، یک وعده گوشت یا بیش از آن را به طور روزانه مصرف می‌کنند و یک پنجم دانشجویان، صبحانه را به ندرت یا گه‌گاه می‌خورند. کمبود مزمن انرژی بر اساس نمایۀ توده بدن در ۱۲ درصد و کم‌خونی بر اساس هموگلوبین در ۱۶ درصد نمونه‌ها مشاهده شد. ۵۰ درصد دانشجویان از پوسیدگی دندانها و حدود ۳۰ درصد از بی‌اشتهایی شاکی بودند. ۴۶ درصد دانشجویان مورد بررسی، گروههای غذایی و ۶۲ درصد، مواد مغذی را نمی‌شناسند. میانگین زمان خواب دانشجویان، ۷/۹-۶/۱ ساعت بوده و ۳۸ درصد اظهار کردند خواب کافی ندارند.

نادر و همکاران (۱۳۸۸: ۱۲) بیان داشتند تحصیلات والدین و درآمد خانواده از عوامل

مؤثر بر الگوی تغذیه دانشجویان خوابگاهی است.

هم‌راستا با این پژوهش، کریسیک^۱ و همکاران (۲۰۰۸) به مطالعه‌ای با عنوان «نتایج مصرف کمتر از حد مطلوب مواد مغذی مخصوصاً کلسیم در برنامه غذایی روزانه نوجوانان ساکن خوابگاه» پرداختند. برای انجام این پژوهش، ۲۲۷ دانشجو (۱۳۳ دختر و ۹۴ پسر) به شیوه تصادفی ساده انتخاب و برنامه غذایی آنان مورد بررسی قرار گرفت. یافته‌های آنان نشان داد فقط ۳۵ درصد فهرست غذایی مورد استفاده دانشجویان، مواد مغذی است و بسیاری از فهرستهای غذایی ارائه شده بیش از حد انرژی، پروتئین، کربوهیدرات، چربی‌های اشباع شده، فسفر، ویتامین «ای» و مقدار کلسیم و منیزیم در فهرستهای غذایی ارائه شده کمتر از حد مطلوب بوده است.

همچنین، لطیفی و دهداری (۱۳۹۱) با «بررسی رفتارهای تغذیه‌ای دانشجویان دختر خوابگاهی در جهت پیشگیری از کم‌خونی فقر آهن در سال ۱۳۸۸» به این نتیجه دست یافتند که ۰/۲ درصد از دانشجویان دارای رفتارهای تغذیه‌ای در سطح ضعیف، ۵۹ درصد دارای رفتارهای تغذیه‌ای در سطح متوسط و ۴۰/۸ درصد دارای رفتارهای تغذیه‌ای مناسب جهت پیشگیری از کم‌خونی فقر آهن بودند.

آراسته (۱۳۸۶: ۵۸) طی مطالعه‌ای به بررسی بی‌خوابی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان پرداخت. نتایج تحقیق وی نشان داد ۵۷/۶ درصد از افراد نمونه دارای مشکل بی‌خوابی بودند که از این تعداد، ۶۶/۷ درصد ساکن خوابگاه و ۳۶/۸ درصد ساکن منزل شخصی بودند. این اختلاف از نظر آماری معنادار بود. بیشترین عامل زمینه‌ساز بی‌خوابی در نمونه‌ها، اضطراب با ۳۵ درصد بود. بین وجود بی‌خوابی و رشته تحصیلی و بین افزایش مدت اقامت در خوابگاه و میزان بی‌خوابی در افراد، رابطه معنادار وجود داشت.

مطالعه قانعی و همکاران (۱۳۸۹: ۲۷۷) بیانگر این بود که ۹/۲ درصد دانشجویان پسر و ۹/۵ درصد دانشجویان دختر از داروهای خواب‌آور استفاده می‌کنند.

محمدی فرخزان و همکاران (۱۳۹۱) در مطالعه‌ای به بررسی ارتباط کیفیت خواب و سلامت روان در دانشجویان ساکن خوابگاه پرداختند. نتایج نشان داد بین سلامت روان و کیفیت خواب دانشجویان ساکن خوابگاه ارتباط مستقیم و معنادار وجود دارد.

منصوری و همکاران (۱۳۹۱) نیز با بررسی کیفیت خواب دانشجویان ساکن در خوابگاه‌های دانشگاه علوم پزشکی تهران دریافتند کیفیت خواب دانشجویان ساکن در خوابگاه در وضعیت نامطلوبی قرار دارد.

اسلامی اکبر (۱۳۹۰: ۱۴) مطالعه‌ای بر روی ۴۱۸ نفر از دانشجویان ساکن خوابگاه‌های دانشگاه علوم پزشکی جهرم انجام داد. نتایج تحقیق وی نشان داد ۸۸/۹ درصد دانشجویان دختر و ۸۴/۵ درصد دانشجویان پسر ساکن خوابگاه‌های دانشگاه علوم پزشکی جهرم دچار اختلال خواب هستند. بیشترین علت اختلال خواب در دانشجویان رشته‌های مختلف، وجود شرایط فیزیکی نامناسب در محیط خوابگاه و بیشترین فراوانی (۴۸/۸ درصد) در میان پیامدهای اختلالات خواب دانشجویان، احساس خستگی و عدم احساس نشاط در طول روز بود.

رودباری و اصل‌مرز (۱۳۸۹: ۱۴۷) طی تحقیقی نشان دادند دانشجویان خوابگاهی بیشترین درصد دروس مردودی (۶/۲۳ درصد) را داشتند؛ در حالی که این آمار در مورد دانشجویان غیر خوابگاهی، ۰/۱۷ درصد بوده است.

بلیملینگ^۱ (۲۰۰۳) بیان داشت سکونت در خوابگاه‌های دانشجویی می‌تواند بر پیشرفت تحصیلی و رشد شخصی دانشجویان در مقایسه با دانشجویان غیر خوابگاهی تأثیرات مثبتی داشته باشد. البته مسئولان خوابگاه در این موفقیت نقش اساسی را برعهده دارند. بنابر این، ضروری است که مدیران امور دانشجویی در انتخاب و آموزش مسئولان خوابگاه، زمان و توجه ویژه‌ای را اختصاص دهند. (روسل و الیوین، ۲۰۰۹: ۳۹۳)

نصیرزاده و همکاران (۱۳۹۰: ۱۵) نشان دادند والدین مهم‌ترین منبع ترغیب دانشجویان خوابگاهی و غیر خوابگاهی به نماز به شمار می‌روند و بین دانشجویان ساکن خوابگاه و دانشجویانی که با والدین خود زندگی می‌کردند، از لحاظ میزان نماز خواندن و شرکت در نماز جماعت، تفاوت معنادار وجود نداشت، اما درصد بیشتری از دانشجویان ساکن خوابگاه در مقایسه با دانشجویانی که در کنار والدین خود زندگی می‌کردند نماز می‌خواندند یا در نماز جماعت شرکت می‌کردند. این یافته می‌تواند نشان‌دهنده آن باشد که جدا شدن از خانواده و زندگی در خوابگاه‌های دانشجویی، لزوماً به کاهش دینداری عملی افراد نمی‌انجامد.

1. Blimling.

لشگرآرا و همکاران (۱۳۹۰: ۶۷) طی مطالعه‌ای دریافتند ۳۴ درصد از دانشجویان مورد بررسی، معتاد به اینترنت بودند. سلامت عمومی دانشجویان معتاد به اینترنت در کل و در زیرمقیاسهای اضطراب و افسردگی نسبت به دانشجویان عادی در معرض خطر بیشتری بودند.

دهداری و همکاران (۱۳۹۰: ۱۷) طی تحقیقی بیان داشتند مهم‌ترین عوامل مؤثر بر مصرف قلیان از دیدگاه دانشجویان خوابگاهی، به ترتیب شامل پرکردن اوقات فراغت، مقرون به صرفه بودن، کاهش اضطراب، رفع خستگی، دسترسی به قلیان و داشتن دوستان قلیانی بود.

میری غفارزاده و همکاران (۱۳۹۰: ۶۷) بیان داشتند بین مصرف قرص اکستازی و سکونت در خوابگاه دانشجویی رابطه معناداری وجود دارد.

ندری و همکاران (۱۳۹۱) طی مطالعه‌ای بیان داشتند ۷۴/۸۱ درصد از اتاقهای خواب دارای شدت روشنایی کمتر از حد کمینه کشوری و ۱۰۰ درصد سالنهای مطالعه دارای شدت روشنایی کمتر از حد کمینه کشوری بودند.

سموعی و همکاران (۱۳۹۰: ۱۰۵۷) طی مطالعه‌ای بیان داشتند که بیشترین برنامه‌های تفریحی دانشجویان خوابگاهی بعد از ورود به دانشگاه عبارتند بود از: ورزش ۲۲/۹ درصد، اتاق تلویزیون و فیلم ۱۲/۸۴ درصد و رایانه و اینترنت ۸/۳۳ درصد. برنامه‌های پیشنهادی دانشجویان به ترتیب اولویت عبارت بود از: تدارک اردوهای داخل و خارج استان ۱۵/۲۱ درصد، بهبود و زیباسازی فضای خوابگاه ۱۲/۶۴ درصد و همچنین برگزاری مسابقات ورزشی و تفریحی ۱۰/۵ درصد.

پیراسته و همکاران (۱۳۹۱: ۱۵۹) طی تحقیقی به بررسی عوامل محیطی مؤثر بر فعالیت فیزیکی و ارتقای سلامت دانشجویان گروه پزشکی ساکن خوابگاه براساس نظریه شناختی اجتماعی پرداختند. نتایج نشان داد ۸۳/۴ درصد از دانشجویان اذعان داشتند در خوابگاه به قدر کافی لوازم ورزشی (مانند توپ، دوچرخه، اسکیت) برای استفاده به منظور فعالیت جسمانی وجود ندارد. همچنین ۵۶/۷ درصد معتقدند پیاده‌روی یا دویدن آرام در اطراف خوابگاه به دلیل عواملی چون: ترافیک، نبود پیاده‌رو، وجود سگ، ارادل و اوباش و امثال اینها (به ویژه برای دختران) مشکل است. ۵۴/۱ درصد بر این باور بودند اطراف خوابگاه برای پیاده‌روی یا دویدن آرام در طول روز، جای امنی نیست و ۷۱/۶ درصد از

دانشجویان مورد بررسی اعتقاد داشتند که برای انجام فعالیت جسمانی، امکان دسترسی به زمین بازی، پارک، سالن ورزشی در نزدیکی خوابگاه وجود ندارد. دهقانی و همکاران (۱۳۸۸: ۳۵) بیان داشتند که از میان عوامل جمعیت‌شناختی مورد مطالعه، عامل جنس و از میان متغیرهای روان‌شناختی، اضطراب قادر به پیش‌بینی احساس غربت است.

بنابر آنچه گفته شد، محققان هر یک در حوزه تخصصی خود به طور جداگانه به بررسی مشکلات و مسائل دانشجویان غیر بومی در بُعد روانی، تغذیه، خواب، تحصیل و ... پرداخته‌اند؛ اما این پژوهش سعی دارد با دیدی کلی به درک عمیق و جامع از مشکلات زندگی خوابگاهی و آسیب‌های این نوع زندگی از دید دانشجویان دختر بپردازد. این تحقیق با هدف شناسایی و طبقه‌بندی مشکلات دانشجویان دختر غیر بومی (خوابگاهی) و احتمالاً آسیب‌هایی که زندگی خوابگاهی برای برخی از آنها به همراه داشته، انجام شد.

جدول ۱: عواملی که تحقیقات پیشین به بررسی آن پرداختند

مشکلات رفاهی	تغذیه: بی‌اشتهایی، مصرف کمتر از حد مطلوب مواد مغذی به خصوص کلسیم و منیزیم
مشکلات محیط و امکانات خوابگاه	اختلال خواب
مشکلات تحصیلی	نبود لوازم ورزشی کافی (مانند: توپ، دوچرخه، اسکیت) به منظور استفاده در فعالیت جسمانی روشنایی ناکافی اتاقها
آسیب‌های زندگی خوابگاه	بیشرفت تحصیلی پایین مصرف قرصهای روانگردان افسردگی، اضطراب اعتیاد به اینترنت مصرف قلیان

روش

فرایند نمونه‌گیری و گردآوری داده‌ها: این پژوهش به صورت یک تحقیق کیفی طراحی و اجرا شد. جامعه تحقیق، کلیه دانشجویان دختر خوابگاه‌های دانشگاه‌های

الزهرا(س)، عضدی علامه طباطبایی و مجتمع خوابگاهی دختران شهید چمران اهواز است.

جدول ۲: تعداد جامعه تحقیق حاضر

۶۰	کارشناسی ارشد	خوابگاه عضدی دانشگاه علامه طباطبایی
۱۴۰	کارشناسی	
۷۲۱	کارشناسی ارشد	دانشگاه الزهرا(س)
۹۶۳	کارشناسی	
۲۴۰	کارشناسی ارشد	مجتمع خوابگاهی دختران شهید چمران اهواز
۵۱۸	کارشناسی	

نمونه‌گیری مطالعه مبتنی بر هدف بود و افراد به صورت هدفمند از هر خوابگاه انتخاب و مورد مصاحبه قرار گرفتند. دانشجویان نمونه از دو مقطع کارشناسی، کارشناسی ارشد بودند. مدت مصاحبه ۲۰ تا ۳۰ دقیقه بود. اطلاعات به دست آمده از طریق مصاحبه، یادداشت و ضبط شده و بعد از بررسی محتوای مطالب بیان شده از سوی مصاحبه‌شوندگان، دسته‌بندی و در طبقه مشخص قرار گرفت. پس از تجزیه و تحلیل هر مصاحبه، مصاحبه بعدی انجام می‌گرفت. مصاحبه‌ها به صورت فردی و بر اساس پرسشهای نیمه ساختارمند بود و نمونه‌گیری تا زمان اشباع اطلاعات و عدم دستیابی به داده‌های جدید ادامه یافت.

جدول ۳: تعداد نمونه از هر خوابگاه

دانشگاه	تعداد
الزهرا(س)	۱۰
علامه طباطبایی	۷
شهید چمران اهواز	۸
کل	۵۲

مصاحبه از سؤالات ساده، نظیر سن، مقطع تحصیلی، شهر محل زندگی، شروع و با سؤالات پیچیده‌تر ادامه یافت؛ این سؤالات شامل موارد ذیل بود:

۱. در خوابگاه شما چه مشکلاتی وجود دارد؟
۲. مهم‌ترین مشکلات خوابگاه از نظر شما چیست؟
۳. فکر می‌کنید زندگی در خوابگاه برای شما یا دیگر دانشجویان چه آسیبهایی به

لحاظ روحی، اخلاقی، جسمی، ... ممکن به همراه داشته است؟
مصاحبه‌ها توسط یکی از محققان پژوهش حاضر در نیم‌سال دوم تحصیلی ۱۳۹۱ و در محیط خوابگاه و محوطه دانشگاه صورت گرفته است.

یافته‌های تحقیق

مشخصات نمونه

انتخاب مصاحبه‌شوندگان به صورت در دسترس و تعداد آنها ۲۵ دانشجوی دختر در محدوده سنی ۱۹-۳۰ سال بود. متن مصاحبه‌ها به طور کامل ضبط شد. مطالب ضبط شده، یادداشت و بر اساس محتوای آن به شیوه تحلیل محتوا طبقه‌بندی و کدگذاری و به جای اسامی شرکت‌کنندگان، از کدهای عددی استفاده شد.

وقتی از دانشجویان دختر در زمینه مشکلات خوابگاه سؤال شد، مشکلات متعددی را ذکر کردند. نتایج در سه طبقه مدیریتی، امکانات و فردی در جدول ۴ ارائه شده است. در ادامه، مختصری از مشکلاتی که دانشجویان در مصاحبه‌ها بدان اشاره کردند، از زبان خود آنها آورده شده است.

مصاحبه‌شونده‌های شماره ۲، ۳، ۱۲، ۱۴، ۶، ۱۷، ۱، ۲۱، ۹، ۱۰:

«در سالهای اخیر به خاطر افزایش پذیرش دانشجو، خوابگاه برای اسکان ما دخترها کم دارند. در سه ترمی که من اینجا دانشجو هستم، هر سال یک بلوک از بلوک آقایان کم می‌کنند، به بلوک دخترها اضافه می‌کنند؛ اما همچنان مشکل داریم. بعضی از بچه‌ها را که نمی‌توانند در خوابگاه مجتمع خواهران اسکان دهند، به خوابگاههای دور از دانشگاه انتقال می‌دهند». (چمران اهواز)

«قانونی که دانشجوی ترم پایینی بایستی در اتاقهای با تعداد جمعیت ۸-۹ نفره باشند خوب نیست؛ چرا که خوابگاه ما، بچه‌های ترم بالایی هستند که یک شب در خوابگاه نمی‌مانند؛ در حالی که ما را در اتاقهای شلوغ توزیع کرده‌اند. این شیوه مدیریت صحیح نیست».

«مدیر خوابگاه ما، چون برخورد مناسبی با دانشجویان ندارد، آنان راحت نیستند و نمی‌توانند مشکلاتی که در خوابگاه با آن مواجه هستند به وی انتقال دهند؛ زیرا ترس دارند که برایشان پرونده انضباطی تشکیل شود».

جدول ۴: توصیف طبقات و کدهای مشکلات زندگی خوابگاهی

طبقه	کدها	
مدیریتی	مضامین اصلی	زیر مضامین
	مدیریت صحیح برای توزیع و اسکان دانشجویان	توزیع دانشجویان جدیدالورود به خوابگاههای خودگردان و دور از محیط دانشگاه تویع نامناسب دانشجویان در اتاقها
	درک دانشجویان	-
	وضعیت نظارتی و عملکردی مدیر خوابگاه	نبود آموزش سرپرستان و نگهبانان خوابگاه برای برخورد با دانشجویان فقدان رسیدگی به موقع برای پاسخگویی به مشکلات دانشجویان نبود نظارت لازم بر قیمت فروش اجناس در خوابگاه حضور و غیاب دانشجویان در خوابگاه
فردی	دلتنگی و احساس غربت	-
	تنهایی	-
امکانات	مشکلات اقتصادی	خرید لوازم مورد نیاز
	فضای بهداشتی خوابگاه	آشپزخانه‌ها و سرویسهای عمومی غیر بهداشتی فقدان دسترسی به آب سالم و بهداشتی به خصوص در خوابگاههای بیرون از شهر و خوابگاه شهر اهواز وجود حشرات و حیوانات موزی مثل مارمولک در داخل خوابگاه گاهی اوقات در داخل اتاقهای خوابگاه نبود تجهیزات تهویه مناسب در سرویسهای بهداشتی کنیف بودن سینک ظرفشویی و حمام
	فیزیکی خوابگاه	ساختمانهای خوابگاه قدیمی، دلگیر، اتاقهای کوچک نور ناکافی در بعضی از اتاقها عدم تجهیزات کافی برای سیستم گرمایشی و سرمایشی ساختمانهای خوابگاه ۳ یا ۴ طبقه بدون آسانسور نامناسب بودن رنگ آمیزی اتاقها
امکانات تفریحی	امکانات فراغت کاهش اردوهای تفریحی و فرهنگی نبود امکانات ورزشی و تفریحی مناسب و کافی در خوابگاه	
امکانات و تجهیزات	نبود کتابخانه، سالن مطالعه و سایت مجهز نبود جارو برقی به خصوص در خوابگاه دختران نبود امکانات پزشکی ضروری	
غذای خوابگاه	کیفیت پایین غذا	

«از شانس ما! دانشجوی کارشناسی ارشد باید درسشو در چهار ترم به اتمام برساند. مدیر خوابگاه، دانشجویان رشته ما (کشاورزی) را درک نمی‌کند. من بعضی وقتها مجبور می‌شوم تا ۹ شب در آزمایشگاه دانشگاه کار تحقیقم را انجام بدهم. ساعت ورود ما به خوابگاه شب تا ساعت «۸:۳۰ است برای ورود به خوابگاه با نگرانی مشکل داریم».

«خیلی وقتها اتاق مدیر خوابگاه ما بسته است. چند وقت پیش برای اینکه بلوکمان دارای اینترنت شود، با بچه‌ها رفتیم پیش مدیر. تعداد دانشجویان که خواستار ایجاد اینترنت در بلوک زیاد بود و مدیر خوابگاه برخورد مناسبی با درخواست دانشجویان نداشت. وی به جای توجه به خواسته دانشجویان، آنها را تهدید کرد که اگر به خوابگاه‌های خود نروند، اسامی‌شان را به عنوان مورد انضباطی یادداشت می‌کند».

«شیوه کنترل ما دخترها در خوابگاه‌مون توهین‌آمیز است. سرپرست ما ساعت «۱:۳۰

شب شده اتاق من زنگ بزند که چرا ساعت ۹ در اتاقم نبودم که برایم حضوری بزند».

«مدیر خوابگاه به وضعیت امکاناتی که ما داریم نظارتی ندارد. در دو سالی که ایشان مسئولیت مدیریت خوابگاه را دارند، حضوراً به بلوکمان نیامده که بپرسد دخترها چه مشکلی دارید؟».

«اجناسی که داخل خوابگاه ما می‌فروشند گران‌تر از بیرون خوابگاه، مدیر ما نظارتی بر قیمت اجناس ندارد یا خیلی کم».

«برای تعمیر یخچال، لامپ، کامپیوترهای خوابگاه، شیرآلات سرویس بهداشتی، آب تصفیه ... به موقع اقدام نمی‌شود».

مصاحبه‌شونده شماره ۷ (دانشگاه چمران):

«آب خوابگاه ما قابل خوردن نیست. وقتی آب تصفیه‌کن خراب می‌شود، شاید دو هفته ما آب ناسالم غیر تصفیه بخوریم. مدیر خوابگاه ما برای تعمیر سریع آن اقدام نمی‌کند».

مصاحبه‌شونده‌های شماره ۱۱، ۱۹، ۸، ۱، ۵، ۱۳:

«خوابگاه امکانات تفریحی ندارد برای همین خیلی از اوقات که دانشگاه نمی‌روم و کلاس ندارم، تنهایی خیلی اذیتم می‌کند».

«از بیکاری اینقدر دلتنگ می‌شوم که یاد رفقای که مثلاً پنج سال ازش خبری ندارم می‌افتم».

«بچه‌ها هستند اما خیلی وقتها حس دلتنگی اذیت‌کننده است».

«هر وقت از خانه‌مان به خوابگاه می‌آیم یک هفته‌ای حتی حوصله خودم را ندارم.»
«خیلی اوقات در خوابگاه احساس غربت دارم مخصوصاً ساعت غروب این حس دست می‌دهد که برایم بسیار آزار دهنده است و اغلب از شدت دلگیری اشکهایم سرازیر می‌شود.»
«به خاطر گرمای هوای اینجا خیلی نیاز به استفاده از میوه داریم اما قیمت آن اینقدر گران است که توان خرید نداریم.»

«دوست دارم حداقل ماهی یکبار به خانه‌مان بروم. اما به علت هزینه بالای رفت و آمد، مجبورم منتظر آخر ترم بمانم.»

«در خوابگاه بچه‌ها خیلی کم از میوه و سبزیجات استفاده می‌کنند؛ چون قیمت‌ها گران است.»

«الان تقریباً اکثر بچه‌های ارشد در خوابگاه لب‌تاب دارند. من که به خاطر مسئله مالی نتوانستم تهیه کنم برای انجام کارهای علمی با کامپیوترهای خراب خوابگاه برایم مشکل‌ساز است.»

مصاحبه‌شونده‌های شماره ۱۸، ۱۱، ۱۳، ۱۷، ۹، ۲۱:

«بلوک ما چهار طبقه دارد، رفت و آمد دانشجویان مشکل است اغلب وقتی مجبور می‌شویم برای انجام کارهایمان رفت و آمد زیاد بین طبقات داشته باشیم به علت نداشتن آسانسور کمر درد می‌گیریم.»

«مشکلی که من در این خوابگاه رنج می‌برم، بهداشت اتاقهاست. بلوک ما فقط یک جارو برقی دارد که آن هم دست سرپرست می‌باشد که روزها اتاق ایشان قفل است. اکثراً موی هم‌اتاقی‌هایم روی موکت اتاق می‌ریزد که تحمل آن برایم قدری مشکل است.»
«غذای خوابگاه خیلی به لحاظ کیفیت پایین است. اغلب اوقات بعد از خوردن چند قاشق، دیگر میلی برای ادامه خوردن نداریم.»

«نمی‌دانم علت چیست؟ یک ساعت نیست که غذا خوردی اما باز گرسنه می‌شوم!»

«غذاهاشون فقط شکم را پر می‌کند هیچ انرژی بهمون نمی‌دهد.»

«برای دوچرخه‌سواری تو خوابگاه ما هر یک ساعت ۵۰۰ تومن پول می‌خواهند! برای

همین خیلی از دانشجویها نمی‌توانند به خاطر هزینه آن استفاده کنند.» (دانشگاه الزهراء(س))

مصاحبه‌شونده شماره ۱۶، ۲۰، ۲۴، ۲۵، ۲۲، ۱۰:

«امسال قیمت غذا را افزایش دادند اما تغییری در کیفیت غذا ایجاد نشد.»

«وجود مارمولکها در همه جای در و دیوار ساختمان و اتاقها»؛ «سینک ظرفشویی همیشه پر از آشغال است». «بلوک ما ۶۰ اتاق با یک جارو برقی است». «سایت ما هفت کامپیوتر برای دانشجویان ارشد دارد که سه تا از کامپیوترها به علت خرابی بلااستفاده است و هشت کامپیوتر خیلی قدیمی برای دانشجویان کارشناسی وجود دارد».

«کتابخانه خوابگاه ما اتاق ۱۰ متری است که فاقد کتابهای مورد نیاز ما دانشجویان است». «سالن مطالعه ما کثیف و پر از سرو صداست که اصلاً نمی‌توانیم برای درس خواندن تمرکز کنیم».

«تجهیزات پزشکی خوابگاه ما خیلی محدود و پایین است! مثلاً اگر نیاز به سرم داشته باشیم وجود ندارد و دانشجو خودش باید از داروخانه بیرون تهیه کند». «سالن مطالعه خیلی شلوغ است». «ساختمان خوابگاه قدیمی است». «رنگ اتاقهای بلوک ما خیلی دلگیر و بی‌طراوت است».

همچنین از دانشجویان خواسته شده مشکلات را بر اساس اهمیتی که برایشان دارد، اولویت‌بندی کنند که در جدول ۳ و ۴ براساس مقطع تحصیلی نشان داده شده است.

جدول ۵: مشکلات دانشجویان دختر غیر بومی بر اساس اهمیت در مقطع کارشناسی

مشکلات	تعداد	فراوانی تعداد افرادی که به این مشکل اشاره کردند	درصد
فردی	۵۱	۳۱	۸۶
امکانات خوابگاه	۵۱	۲۱	۸۰
مدیریتی	۵۱	۰۱	۶۶

همان طور که در جدول ۵ ملاحظه شد، مهم‌ترین مشکلی که بر اساس اولویت دانشجویان مورد مصاحبه، در مقطع کارشناسی از آن رنج می‌برند: مشکلات فردی با ۸۶ درصد، امکانات ۸۰ درصد و مدیریت ۶۶ درصد است.

جدول ۶ بیانگر این است که مهم‌ترین مشکلاتی که دانشجویان کارشناسی ارشد در خوابگاه به ترتیب اهمیت از آن رنج می‌برند، عبارتند از: امکانات (۱۰۰ درصد)، مدیریتی (۸۰ درصد) و فردی (۳۰ درصد).

جدول ۶: مشکلات دانشجویان دختر غیر بومی بر اساس اهمیت در مقطع کارشناسی ارشد

مشکلات	تعداد	فراوانی تعداد افرادی که به این مشکل اشاره کردند	درصد
امکانات خوابگاه	۰۱	۰۱	۱۰۰
مدیریتی	۰۱	۸	۸۰
فردی	۰۱	۳	۰۳

همچنین در زمینه آسیب‌های زندگی خوابگاهی از دانشجویان مورد مصاحبه سؤال شد که آسیب‌های متعددی را ذکر کردند. نتایج در چهار طبقه، شامل جسمانی، روانی، ناهنجارهای اخلاقی- رفتاری و تحصیلی در جدول ۷ ارائه شده است.

جدول ۷: توصیف طبقات و کدهای آسیب‌های زندگی خوابگاهی

طبقه	کدها	زیرمضامین
جسمانی	مضامین اصلی	بی‌اشتهایی
		بی‌نظمی در ساعت خواب
روانی	مضامین اصلی	استرس
		اضطراب
		افسردگی
ناهنجارهای اخلاقی و رفتاری	مضامین اصلی	تغییر نحوه پوشش
		سنگرمی نامناسب
تحصیلی	مضامین اصلی	گوش دادن بیش از حد به موسیقی
		الگوبردای از شیوه رفتاری هم‌اتاقی
	مضامین اصلی	پایین بودن معدل

در ادامه، بخش مختصری از آسیب‌هایی که دانشجویان در مصاحبه‌های خود به آنها اشاره کردند، از زبان خودشان آورده شده است.

مصاحبه‌شونده‌های شماره ۷، ۱۴، ۱۵:

«به علت کیفیت پایین غذاهای خوابگاه، اغلب دانشجویان مشکل تغذیه دارند و غالباً وعده صبحانه در خوابگاه حذف می‌شود».

«شاید روزهایی که کلاس ندارم، ۱۶ ساعت بخوابم»، «شبها تا ساعت یک، لامپ

اتاق روشن است، گاهی به علت روشنایی اتاق تا ساعت ۲، ۳ شب بیدار هستم».

«در خوابگاه زودتر از ۱ شب نمی‌شود خوابید. از یک طرف چراغ اتاق روشن و من نمی‌توانم بخوابم، از طرف دیگر اینقدر سر و صدا هست که نمی‌گذارم زودتر از آن ساعت بخوابم».

مصاحبه‌شونده‌های شماره ۱۶، ۹، ۱۷، ۳، ۴، ۱۳، ۱۹:

«خیلی زیاد در درسهایم دچار استرس می‌شوم».

«جرئت نمی‌کنم برای خرید تنهایی بروم بیرون؛ اینقدر از تهران بد گفتند، که فکر می‌کنم اگر تنهایی بروم، اتفاق بدی برایم می‌افتد».

«فضای خوابگاه این‌قد کسل‌کننده است که دانشجویان را افسرده می‌کند».

«بیشتر اوقات در خوابگاه غم داری تا اینکه شاد باشی».

«به خاطر فشار درسه‌ها و مسائلی که در خوابگاه مواجه هستیم، احساس فرسودگی می‌کنم».

مصاحبه‌شونده‌های شماره ۲، ۵، ۶، ۱۳، ۱۴:

«من دوره کارشناسی در شهر خودم دانشگاه می‌رفتم، خیلی درس نمی‌خواندم اما موفقیت تحصیلی داشتم. اما در خوابگاه هر چقدر زمان برای مطالعه درسهایم صرف می‌کنم به لحاظ تحصیلی بازده مورد انتظار را ندارم».

«ترم قبل چند واحد از درسهایم نمره قبولی کسب نکردم. کم مانده بود مشروط شوم، می‌خواهم درس بخوانم اما در خوابگاه فقط شب امتحان می‌شود درس خواند، حجم بعضی از درسه‌ها زیاد و شب امتحان نمی‌رسم تمام کنم. برای همین نمره پایین می‌گیرم».

«تا قبل از دوران دانشجویی آرایش نمی‌کردم اما از وقتی دانشجوی شدم دوستانم تشویق کردن که خوشگل‌تر می‌شوم و الان برایم بعد ۳ ترم استفاده از مواد آرایشی عادت شده است».

«احساس دل‌تنگی که بهم در خوابگاه دست می‌دهد برای اینکه ازش فرار کنم گاهی اوقات یک شماره پسر از دوستانم به دست می‌آورم و بعد تلفنی با او دوست می‌شوم تا این طوری خوش‌گذرونی کنم».

«گاهی اوقات برای اینکه بخندیم، همدیگر را به تمسخر می‌گیریم و غیبت از هم‌کلاسی، استاد، ... عادت شده است».

البته تعداد افرادی که به هر طبقه از آسیب‌های اشاره کرده‌اند، یکسان نبوده است. در جدول ۸، فراوانی تعداد افراد و درصد هر طبقه آسیب را نشان داده‌ایم.

جدول ۸: توزیع فراوانی طبقه آسیب‌ها

طبقه	تعداد	فراوانی	درصد
تحصیلی	۵۲	۳۱	۵۲
جسمانی	۵۲	۰۱	۴۰
روانی	۵۲	۷	۲۸
ناهنجارهای اخلاقی و رفتاری	۵۲	۴	۶۱

جدول ۸، آسیب‌های زندگی خوابگاهی را بر اساس فراوانی تعداد دانشجویان دختر مورد مصاحبه که آن را اظهار کردند نشان می‌دهد. تعداد ۱۳ نفر به طبقه تحصیلی، تعداد ۱۰ نفر به جسمانی، تعداد ۷ نفر به روانی و در نهایت ۴ نفر به ناهنجارهای اخلاقی-رفتاری اشاره کرده‌اند.

بحث و نتیجه‌گیری

دانشگاه؛ کارکردها و وظایف مختلفی دارد که یکی از آنها، وظایف اجتماعی است که موضوع خوابگاه و دانشجویان خوابگاهی، به این وظیفه مربوط است. در واقع؛ هم‌ردیف با مسئولیت علمی دانشگاه‌ها که تربیت افراد متخصص برای آینده کشور است، بایستی این وظیفه نیز به نحو احسن انجام شود تا سبب شود دانش‌آموختگان دانشگاهی از عهده ایفای نقش خود در اجتماع به خوبی برآیند.

هدف این مطالعه، شناسایی و طبقه‌بندی مشکلات و آسیب‌هایی بود که زندگی خوابگاهی برای دانشجویان دختر به همراه دارد. برای این منظور، طی انجام ۲۵ مصاحبه با دانشجویان دختر خوابگاه‌ها، عمده مشکلات دانشجویان غیر بومی در سه طبقه کلی، شامل «مدیریتی»، «فردی» و «امکانات خوابگاه» شناسایی شد. طبق یافته‌های تحقیق، دانشجویان مقطع کارشناسی، به ترتیب اولویت از مشکلات فردی، امکانات خوابگاه و مدیریتی و دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد، به ترتیب اولویت از مشکلات امکانات خوابگاه، مدیریتی و فردی رنج می‌برند. البته در مجموع مصاحبه‌های دانشجویان سه دانشگاه، دانشجویان دانشگاه الزهرا(س) از وضعیت بهتری برخوردارند. شاید بتوان

این‌گونه استدلال کرد که چون خوابگاه دانشجویی دانشگاه الزهرا(س) در محوطه خود دانشگاه است، سبب شده تا مسئولان دانشگاه نظارت و رسیدگی بیشتری بر مشکلات دانشجویان مقیم خوابگاه داشته باشند. همچنین باید اشاره کرد که یافته‌های به دست آمده از این تحقیق، قابل تعمیم برای دیگر خوابگاه‌های دانشجویی کشور نیست. یافته‌های مربوط به طبقه فردی مشکلات و آسیب‌های زندگی خوابگاهی، هم‌راستاست با نتایج تحقیقات هاشمی محمدآباد، زاده باقری و غفاریان شیرازی (۱۳۸۲)؛ رضایی‌آدریانی و همکاران (۱۳۸۶)؛ مصباح و عابدیان (۱۳۸۸)؛ صالحی و دهقان‌نیری (۱۳۹۰)؛ پرتوی‌نژاد و همکاران (۱۳۹۰)؛ جلیلیان و همکاران (۱۳۹۰)؛ رهنمای‌نمین (۱۳۹۰)؛ پورشریفی و همکاران (۱۳۹۱) که به بررسی اضطراب، افسردگی، استرس و کیفیت زندگی دانشجویان خوابگاهی پرداخته‌اند.

نتیجه به دست آمده از مطالعه ندری و همکاران (۱۳۹۱)، مؤید یافته تحقیق حاضر در زمینه مشکلات امکانات خوابگاه است.

همچنین در این پژوهش، آسیب‌های زندگی دانشجویی در چهار طبقه جسمانی، روانی، ناهنجارهای اخلاقی- رفتاری و تحصیلی، شناسایی و طبقه‌بندی شد که هم‌راستا با نتایج به دست آمده در تحقیقات امانی (۱۳۸۳)، مثنوی و همکاران (۱۳۸۴)، آراسته (۱۳۸۶)، رودباری و اصل‌مرز (۱۳۸۹)، قانعی و همکاران (۱۳۸۹)، اسلامی اکبر (۱۳۹۰)، دهداری و همکاران (۱۳۹۰)، لشگرآرا و همکاران (۱۳۹۰)، میری غفارزاده و همکاران (۱۳۹۰)، افشانی و همکاران (۱۳۹۱)، محمدی فرخران و همکاران (۱۳۹۱) است که به بررسی آسیب‌های زندگی خوابگاهی پرداخته‌اند.

با ملاحظه نتایج به دست آمده از این پژوهش، می‌توان اذعان داشت که مشکلات مربوط به امکانات و مدیریت خوابگاه، از طریق تخصیص بودجه بیشتر و استفاده از افراد شایسته و توانمند برای اداره خوابگاه‌های دانشجویی؛ قابل رفع است. بنابر این، مدیران و مسئولان دانشگاهی بایستی با آگاهی از مشکلات و آسیب‌های زندگی دانشجویان غیر بومی و اولویت آن مشکل برای حل، گامی مؤثر در جهت رفع مشکلات دانشجویان غیر بومی بردارند.

در ادامه، راهکارهای به دست آمده از مصاحبه‌ها به عنوان پیشنهاد، ارائه شده است.

پیشنهادهای کاربردی:

با توجه به نتایج به دست آمده از این پژوهش، می توان بیان داشت که در کنار امکانات خوابگاه، مسئولان و مدیریت خوابگاه دانشجویی تأثیر بسزایی در کاهش مشکلات و احتمالاً آسیبهای دانشجویی دارد. لذا پیشنهاد می شود:

- بررسی مقالات در زمینه مشکلات دانشجویان خوابگاهی بیانگر این است که مسائل این دانشجویان، بیشتر از نگاه محققان رشته پزشکی مورد بررسی قرار گرفته و محققان رشته های روان شناسی و علوم اجتماعی علاقه کمی برای تحقیق در این حوزه نشان داده اند. با در نظر گرفتن ضرورت توجه به مسائل و مشکلات این قشر از دانشجویان، نیازمند توجه جدی متخصصان و پژوهشگران این دو حوزه علمی نیز می باشیم.

- نحوه توزیع دانشجویان در اتاقها اصلاح شود. پیشنهاد می شود که دانشجویان بر اساس سال ورود و رشته تحصیلی هم اتاقی شوند.

- احساسی که دانشجویان از فضا و ساختمان خوابگاه دارند، مهم است. بنابر این بایستی هر ساله به وضعیت ساختمان خوابگاهها، رنگ آمیزی آن و ... توجه شود.

- مدیران خوابگاه برنامه ای برای برگزاری جلسات ماهانه پرسش و پاسخ بین مسئولان خوابگاه و دانشجویان داشته باشند تا ضمن آگاهی هر چه بیشتر از مشکلات دانشجویان، در جهت رفع آنها تلاش کنند.

- انتخاب افرادی شایسته و آموزش دیده به عنوان مسئولان و سرپرستان خوابگاه، از مواردی است که بایستی در تمامی خوابگاههای دانشجویی مد نظر مدیران خوابگاهها قرار گیرد.

- ایجاد برنامه های تفریحی، مانند اردوهای داخل استانی برای دانشجویان خوابگاهی.

- حفظ نظم، ایجاد محیط نسبتاً آرام برای دانشجویان توسط مسئولان خوابگاه.

- آگاهی دانشجویان از قوانین خوابگاه و لزوم اجرای آن.

منابع

- آراسته، مدبر (۱۳۸۶). «بررسی بی خوابی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان». *مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی کردستان*، دوره دوازدهم: ۶۳-۵۸.
- اسلامی اکبر، رسول (۱۳۹۰). «شیوع اختلالات خواب و برخی علل و پیامدهای مرتبط با آن در دانشجویان ساکن خوابگاههای دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی جهرم در سال ۱۳۸۷». *فصلنامه دانشگاه علوم پزشکی جهرم*، دوره نهم، ش ۴: ۱۹-۱۴.

- افشانی، سیدعلیرضا؛ عباس عسگری ندوشن و مجید سفید(۱۳۹۱). «بررسی مشکلات فرهنگی زندگی خوابگاهی دانشجویان پسر خوابگاههای دانشگاه یزد». *فصلنامه جامعه‌شناسی مطالعات جوانان*، سال دوم، ش ۵: ۲۶-۹.
- امانی، رضا(۱۳۸۳). «بررسی شیوه زندگی مرتبط با جنبه‌های تغذیه‌ای دختران دانشجوی ساکن خوابگاه و دانشگاههای اهواز». *مجله علمی پزشکی اهواز*، ش ۴۲: ۶۱-۵۴.
- پرتوی‌نژاد، علی و همکاران(۱۳۹۰). «مقایسه میزان افسردگی در دانشجویان دانشگاههای علوم پزشکی و طلاب حوزه علمیه شهر قم، سال ۱۳۸۸». *مجله دانشگاه علوم پزشکی قم*، دوره پنجم، ش ۳ (پاییز): ۵۲-۴۹.
- پورشریفی، حمید و همکاران(۱۳۹۱). «نقش افسردگی، استرس، شادکامی و حمایت اجتماعی در شناسایی افکار خودکشی دانشجویان». *مجله روان پزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران*، سال هجدهم، ش ۲: ۱۰۷-۹۹.
- پورقانع، پرند و همکاران(۱۳۸۹). «بررسی ارتباط اعتقادات مذهبی و میزان استرس دانشجویان دانشکده پرستاری و مامایی زینب(س) شرق گیلان در سال ۸۷». *دوفصلنامه دانشکده‌های پرستاری و مامایی استان گیلان*، سال بیستم، ش ۶۳ (بهار و تابستان): ۱۵-۱۰.
- پیراسته، اشرف و همکاران(۱۳۹۱). «عوامل محیطی مؤثر بر فعالیت فیزیکی و ارتقای سلامت دانشجویان گروه پزشکی ساکن خوابگاه بر اساس تئوری شناختی اجتماعی». *نشریه علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی البرز*، دوره نخست، ش ۳: ۱۶۵-۱۵۹.
- جعفرپور کامی، ناهید(۱۳۸۶). *روزنامه رسالت*، ش ۶۳۰۷، یازدهم آذرماه: ۱۹.
- جلیلیان، فرزاد و همکاران(۱۳۹۰). «افسردگی در بین دانشجویان؛ بررسی نقش خودکارآمدی عمومی و حمایت اجتماعی درک شده». *مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی همدان*، دوره هجدهم، ش ۴(زمستان): ۶۰-۶۰.
- دهداری، طاهره؛ علیرضا جعفری و حمید جوینی(۱۳۹۰). «بررسی دیدگاههای دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی تهران در مورد عوامل مؤثر بر مصرف قلیان». *مجله علوم پزشکی رازی*، دوره نوزدهم، ش ۲۴-۱۷: ۹۵-۱۰۷.
- دهقانی، محسن؛ محمدکریم خدایناهی و آناهیتا گنجوی(۱۳۸۸). «نقش ابعاد شخصیتی، دلبستگی، شاخصهای خلقی و عوامل جمعیت‌شناختی فاصله جغرافیایی و جنس دانشجویان در پیش‌بینی احساس غربت». *فصلنامه علمی - پژوهشی در سلامت روان‌شناختی*، دوره دوم، ش ۳: ۴۵-۳۶.
- رضایی آدریانی، مرتضی و همکاران(۱۳۸۶). «مقایسه میزان افسردگی، اضطراب، استرس و کیفیت زندگی دانشجویان پسر و دختر مقیم خوابگاههای دانشجویی». *فصلنامه پژوهش پرستاری*، دوره دوم، ش ۵-۴: ۳۸-۳۱.
- رودباری، مسعود و بهزاد اصل‌مرز(۱۳۸۹). «بررسی پیشرفت تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی زاهدان و عوامل مرتبط با آن در سال تحصیلی ۸۶-۸۷». *مجله مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی*، دوره هفتم، ش ۲: ۱۵۲-۱۴۷.
- رهنمای‌نمین، مریم(۱۳۹۰). «مقایسه میزان افسردگی دانشجویان ساکن خوابگاه دانشگاههای آزاد اسلامی تاکستان، ابهر و بوئین‌زهرا(۱۳۸۸)». *مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی قزوین*، سال شانزدهم، ش ۲ (پی در پی ۶۳): ۸۶-۸۴.
- سموعی، راحله و همکاران(۱۳۹۰). «مدیریت شادی در دانشجویان خوابگاههای دانشگاه علوم

- پزشکی اصفهان - ۱۳۸۸». *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی*، ویژه‌نامه توسعه آموزش و ارتقای سلامت، ۱۱(۹): ۱۰۶۲-۱۰۵۷.
- صاحب‌الزمانی، محمد و همکاران(۱۳۸۹). «بررسی تأثیر رایحه‌درمانی استنشاقی بر اضطراب و افسردگی دانشجویان دختر ساکن مجتمع خوابگاهی دانشگاه علوم پزشکی تهران». *مجله علوم پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی*، دوره بیستم، ش ۳: ۱۸۱-۱۷۵.
- صالحی، تهمینه و ناهید دهقان نیری(۱۳۹۰). «ارتباط اضطراب و کیفیت زندگی در دانشجویان مقیم خوابگاههای دانشگاه علوم پزشکی تهران». *فصلنامه پایش*، سال دهم، ش ۲: ۱۸۰-۱۷۵.
- علی‌آبادی، محمد و همکاران(۱۳۸۹). «بررسی شاخصهای روان‌شناسی محیط در طراحی خوابگاههای دانشجویی». *مجله روشها و مدل‌های روان‌شناختی*، ج ۱، ش ۲ (زمستان): ۱۲-۱.
- قانع، رضا و همکاران(۱۳۹۰). «کیفیت خواب دانشجویان پرستاری ساکن خوابگاههای دانشگاه علوم پزشکی ارومیه». *دوماهنامه دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه*، دوره نهم، ش ۴ (۳۳): ۲۸۲-۲۷۷.
- کریم‌پور فرد، مهرداد(۱۳۸۶). *طراحی خوابگاه دانشجویی در منطقه ۲۲ تهران*. پایان‌نامه کارشناسی، دانشگاه تهران.
- لشگرآرا و همکاران(۱۳۹۰). «اعتیاد به اینترنت و سلامت عمومی در دانشجویان ساکن خوابگاه دانشگاه علوم پزشکی تهران». *مجله دانشکده بهداشت و انستیتو تحقیقات بهداشتی*، دوره دهم، ش ۱ (بهار): ۷۶-۶۷.
- لطیفی، آرمان و طاهره دهداری(۱۳۹۱). «بررسی تغذیه‌ای دانشجویان دختر خوابگاهی در جهت پیشگیری از کم‌خونی و فقر آهن در سال ۱۳۸۸». *مجله مراقبتهای پرستاری و مامایی*، دوره دوم، ش ۱ (بهار و تابستان): ۵۲-۴۵.
- مثنوی، عطاله و همکاران(۱۳۸۴). «نگرش دانشجویان خوابگاهی دانشگاه علوم پزشکی ایران در مورد رفتارهای انحرافی در خوابگاهها». *مجله توانبخشی*، دوره ششم، ش ۴: ۲۵-۲۰.
- محمدی فرخران، الهام و همکاران(۱۳۹۱). «بررسی ارتباط کیفیت خواب و سلامت روان در دانشجویان ساکن خوابگاه». *فصلنامه دانش و تندرستی*، دوره هفتم، ش ۳: ۱۱۷-۱۱۲.
- مصباح، نسرين و احمد اابدیان(۱۳۸۸). «رابطه میزان استرس با ناامیدی در دانشجویان ساکن خوابگاهها». *فصلنامه روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران*، ش ۴۵.
- مظاهری، علی؛ منصوره‌السادات صادقی و محمود حیدری(۱۳۸۹). «بررسی رفتارهای ارتباطی - نظارتی والدین دانشجویان بومی و غیر بومی و تأثیر آن بر وضعیت تحصیلی - اجتماعی آنها». *مجله روان‌شناسی*، سال چهاردهم، ش ۳(۵۵): ۲۴۵-۲۲۶.
- منصوری، آسیه و همکاران(۱۳۹۱). «بررسی کیفیت خواب دانشجویان ساکن در خوابگاههای دانشگاه علوم پزشکی تهران در سال ۱۳۹۰». *مجله تخصصی اپیدمیولوژی ایران*، دوره هشتم، ش ۲: ۹۰-۸۲.
- میری غفرازاده، شمسی و همکاران(۱۳۹۰). «شیوع مصرف اکستازی در بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی همدان»، دوره هجدهم، ش ۴ (۶۲): ۹۲-۶۷.
- نادر، فروز و همکاران(۱۳۸۸). «بررسی ارتباط نشانگرهای اقتصادی - اجتماعی با وضعیت تغذیه دانشجویان ساکن خوابگاههای دانشگاه علوم پزشکی شیراز». *فصلنامه دانش و تندرستی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شاهرود*، دوره چهارم، ش ۳: ۱۸-۱۳.

- ندری، حامد و همکاران (۱۳۹۱). «اندازه‌گیری و طراحی شدت روشنایی عمومی در خوابگاه‌های دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی قزوین». *مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی ایلام*، دوره بیستم، ش ۴ (زمستان): ۸۹-۸۴.
- نصیرزاده، راضیه؛ نرجس عرفان‌منش و مسعود حسین‌چاری (۱۳۹۰). «مقایسه نگرش و پایبندی دانشجویان ساکن خوابگاه و دانشجویان دیگر، نسبت به نماز و ادراک موانع فردی و اجتماعی و محیطی درباره آن». *فصلنامه فرهنگ در دانشگاه اسلامی*، سال پانزدهم، ش ۲ (۴۷): ۱۹-۳.
- هاشمی محمدآباد، زاده باقری و غفاریان (۱۳۸۲). «بررسی عوامل مرتبط با افسردگی در دانشجویان دانشگاه‌های یاسوج در سال ۱۳۸۰». *مجله تحقیقات پزشکی*، دوره دوم، ش ۱: ۲۶-۱۹.
- Everett, D. & Z. Loftus (2011). **“Resident Assistants as Rule Enforcers versus Friends: An Exploratory Study of Role Conflict”**. *The Journal of College and University Student Housing*, Vol.37, No.2: 7389-.
- Roussel, T. & R. Elleven (2009). **“Improving Resident Assistants: Female and Male Chief Housing Officers in Christian Colleges and Universities”**. *Christian Higher Education*, 8: 393404-. Copyright C _ 2009 Taylor & Francis Group, LLC ISSN: 1536-3759 print/15394107- Online.
- Lowery, J.W. (2000). **“Walking the Halls of Ivy with Christ: The Classroom and Residential Experiences of Undergraduate Evangelical Students”**. *DAI*, 61(11A): 288.
- Kresic, G. & et al. (2008). **“Daily Menus Can Result in Suboptimal Nutrient Intakes, Especially Calcium of Adolescents Living in Dormitories”**. Available Online at: www.sciencedirect.com, *Nutrition Research*, 28: 156165-.